

УДК 633.39

Код UPOV: PSATH_

Методика

проведення експертизи сортів ламкоколосника (*Psathyrostachys Nevski*)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Psathyrostachys Nevski*.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 0,1 кг.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза повинна тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірів і підрахунків не шкодило обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,45 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин/частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (19), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці зі 100 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Листок прикореневий: вигин пластинки (ознака 8);
- Листки прикореневі: кількість (ознака 11);

– Рослина: час початку цвітіння (ознака 20).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів ламкоколосника

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MS 3	дуже низька низька середня висока дуже висока	1 3 5 7 9	
2. QL	Стебло: опушення верхнього міжвузля VS, 3	відсутнє наявне	1 9	
3. QL	Стебло: поверхня верхнього міжвузля VS 3	гладенька шерехата волосиста	1 2 3	
4. PQ	Листок прикореневий: форма VS 2	ланцетна лінійна	1 2	
5. (+) QN	Листок прикореневий: за довжиною MS 2	дуже короткий короткий середній довгий дуже довгий	1 3 5 7 9	
6. (+) QN	Листок прикореневий: за шириною MS 2	вузький середній широкий	3 5 7	
7. QL	Листок прикореневий: положення країв VS 2	загорнуті складені вздовж	1 2	
8. (*) QL	Листок прикореневий: вигин пластинки VS 2	відсутній наявний	1 9	
9. QN	Листок прикореневий: шерехатість поверхні VS 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
10. QN	Листок прикореневий: жорсткість VS 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
11. (*) (+) QN	Листки прикореневі: кількість MS 2	дуже мала мала середня велика дуже велика	1 3 5 7 9	

1	2	3	4	5
12. (+) QN	Колос: за довжиною MS 3	короткий середній довгий	3 5 7	
13. (+) QN	Колос: кількість колосків MS 3	мала середня велика	3 5 7	
14. QL	Колос: поверхня стрижня VS 3	гладенька шерехата волосиста	1 2 3	
15. QN	Колосок: кількість квіток MS 3	одна багато	1 2	
16. QL	Колоскові луски: поверхня VS 3	шерехата коротковолосиста	1 2	
17. PQ	Колоскові луски: форма VS 3	плівчаста шилоподібна	1 2	
18. PQ	Колоскова нижня луска: форма верхівки VS 3	загострена остиста	1 2	
19. QL	Квіткова нижня луска: поверхня VS 3	шерехата жорстковолосиста	1 2	
20. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння MG 2	ранній середній пізній	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів ламкоколосника

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	колосіння
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння

До 1. Рослина: за висотою, см.

Дуже низька – до 20, низька – 20–30, середня – 30–60, висока – 60–90, дуже висока – понад 90.

До 5. Листок прикореневий: за довжиною, см.

Дуже короткий – до 3, короткий – 3–10, середній – 10–20, довгий – 20–30, дуже довгий – понад 30.

До 6. Листок прикореневий: за шириною, мм.

Вузький – до 2, середній – 2–4, широкий – понад 4.

До 11. Листки прикореневі: кількість, шт.

Дуже мала – до 5, мала – 6–10, середня – 11–20, велика – 21–30, дуже велика – понад 30.

До 12. Колос: за довжиною, см.

Короткий – до 5, середній – 5–10, довгий – понад 10.

До 13. Колос: кількість колосків, шт.

Мала – до 5, середня – 5–10, велика – понад 10.

До 20. Рослина: час початку цвітіння, місяць.

Ранній – травень, середній – червень, пізній – липень.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины. – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 438.